

NOTAT

Dato: 10. marts 2015
Kontor: Almene boliger
Sagsnr.: 2014 - 10334
Sagsbeh.: Lars Nielsen
Dok id: 574797

Sociale klausuler om uddannelses og praktikaftaler og arbejdsklausuler i almene byggerier m.v.

Folketinget vedtog den 26. februar 2015 lov om ændring af lov om almene boliger m.v. (lov nr. 224 af 3. marts 2015) om sociale klausuler om uddannelses- og praktikaftaler.

Ændringen, der træder i kraft den 15. marts 2015, giver de almene boligorganisationer mulighed for at stille krav om anvendelse af sociale klausuler om uddannelses- og praktikaftaler i forbindelse med udbud af bygge- og anlægsarbejder og tjenesteydelser.

Som konsekvens af lovændringen vil kommunalbestyrelsen - som vilkår for den offentlige støtte - kunne stille krav om, at den almene boligorganisation skal overveje at anvende en social klausul om uddannelses- og praktikaftaler i forbindelse med boligorganisationens udbud af arbejder og leverancer i den konkrete sag.

Lovforslaget (L 109) med bemærkninger samt det vedtagne lovforslag kan findes på Folketingets hjemmeside (www.ft.dk).

Dette notat indeholder en nærmere gennemgang af den nævnte ændring i almenboligloven. Derudover omtales også de gældende muligheder for at anvende arbejdsklausuler i forbindelse med udbud af bygge- og anlægsarbejder og tjenesteydelser.

Endelig indeholder orienteringsbrevet en kort omtale af mulighederne for at anvende sociale klausuler om uddannelses- og praktikaftaler og arbejdsklausuler på byfornyelsesområdet.

Alment byggeri

Sociale klausuler om uddannelses- og praktikaftaler

BL og Dansk Byggeri indgik i efteråret 2011 en partnerskabsaftale om praktikpladser m.v. I aftalen er

lagt op til indgåelse af frivillige aftaler lokalt mellem de almene boligorganisationer og byggevirksomhederne om bl.a. praktikpladser i forbindelse med byggeprojekter.

I forlængelse heraf er iværksat en omfattende oplysningsindsats med henblik på, at de nævnte lokale partnerskabsaftaler realiseres. På nuværende tidspunkt er der indgået en række af sådanne aftaler mellem almene boligorganisationer, byggevirksomheder og andre relevante parter (institutioner for erhvervsrettet uddannelse, kommunale jobcentre m.fl.). Aftalerne har en generel karakter og indgås uafhængigt af de enkelte udbud om bygge- og anlægsarbejder m.v.

Der er nu med den nævnte lovændring tilvejebragt hjemmel til, at de almene boligorganisationer kan anvende sociale klausuler om uddannelses- og praktikaftaler i forbindelse med konkrete udbud af bygge- og anlægsarbejder og tjenesteydelser. Anvendelse af disse klausuler bliver dermed en del af de almene boligorganisationers lovlige virksomhedsområde.

Det skal understreges, at klausulerne er tænkt som et supplement til indgåelse af frivillige partnerskabsaftaler. De nævnte klausuler kan f.eks. være aktuelle i de tilfælde, hvor der ikke er indgået - eller hvor der ikke har kunnet opnås enighed om at indgå - en frivillig partnerskabsaftale med henblik på at skaffe praktikpladser inden for det eller de områder, som er relevante for den konkrete kontrakt.

Klausulerne er et kontraktvilkår, som den almene boligorganisation indarbejder i udbudsmaterialet og som indebærer, at entreprenøren/leverandøren skal benytte elever i opgaveløsningen. Ved elever forstås en arbejdstager, som entreprenøren/leverandøren eller dennes underentreprenører/leverandører indgår/har indgået en uddannelses- eller praktikaftale om et uddannelsesforløb med.

Det er ikke en betingelse, at det pågældende udbud sker i forbindelse med et projekt, som den almene boligorganisation gennemfører med støtte fra kommunalbestyrelsen eller Landsbyggefonden. De pågældende klausuler kan også anvendes i forbindelse med ustøttede projekter. Der er heller ikke fastsat særlige tærskelværdier - f.eks. i form af en kontraktsum - for, hvornår en almen boligorganisation kan anvende de nævnte klausuler.

Det bemærkes, at den ovenfor nævnte hjemmel for de almene boligorganisationer finder tilsvarende anvendelse for selvejende almene ældre- og ungdomsboliginstitutioner samt for selvejende ungdomsboliginstitutioner.

Den omtalte ændring gælder ikke for almene ældreboliger, som ejes af en kommune eller region. Kommunerne og regionerne har siden 1. januar 2014 været forpligtet til at overveje anvendelse af sociale klausuler om uddannelses- og praktikaftaler ved udbud af bygge- og anlægsarbejder og tjenesteydelser efter et "følg eller forklar"- princip. Forpligtelsen følger af aftalerne om kommunernes og regionernes økonomi for 2014.

Den almene boligorganisation og de nævnte selvejende institutioner skal som ordregiver sikre, at EU's udbudsregler overholdes i forbindelse med anvendelse af de nævnte klausuler. Ordregiveren skal bl.a. overveje, om en social klausul er proportionalt i forhold til opgaven, som udbydes, og om klausulen kan medføre en overtrædelse af ikke-diskrimination- og ligebehandlingsprincipperne. Lovligheden af sociale klausuler i et offentligt udbud - herunder et udbud foretaget af en almen boligorganisation - beror altid på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Det følger bl.a. af de nævnte regler, at

ordregiveren ikke kan stille krav om anvendelse af danske elever eller elever med bopæl i boligområdet.

Kommunalbestyrelsen vil endvidere i forbindelse med tilsagn om støtte til nybyggeri m.v. kunne stille som tilsagnsvilkår, at boligorganisationen eller en af de nævnte selvejende institutioner anvender en social klausul om uddannelses- og praktikaftaler i forbindelse med boligorganisationens eller institutionens udbud af arbejder og leverancer i tilknytning til den konkrete sag, jf. § 18, stk. 2, i bekendtgørelsen om støtte til almene boligorganisationer m.v..

Det er frivilligt for kommunen, om den ved tildeling af støtte til de nævnte bygherrer vil stille det nævnte vilkår. Beslutter en kommune sig herfor, vil vilkåret kunne udformes i overensstemmelse med det "følg eller forklar"- princip, som i dag gælder for kommunens egne byggearbejder, jf. bemærkningerne herom ovenfor. "Følg eller forklar"-princippet indebærer, at ordregiveren (her den almene boligorganisation eller selvejende almene institution) enten skal anvende en social klausul om uddannelses- og praktikaftaler eller forklare baggrunden for, at ordregiveren ikke anvender en sådan klausul. Forklaringen skal fremgå af ordregiverens hjemmeside. Begrundelsen kan for eksempel være, at der ikke er mangel på praktikpladser inden for det uddannelsesområde, som er relevant for den konkrete kontrakt, eller at det ikke vil være proportionalt at anvende en social klausul i kontrakten.

Har ordregiver indgået en frivillig partnerskabsaftale med henblik på at skaffe praktikpladser inden for det eller de områder, som er relevante for konkrete kontrakt, kan det også være en forklaring på, hvorfor ordregiver ikke anvender en social klausul.

Der henvises nærmere til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vejledning af 30. august 2013 om uddannelses- og praktikaftaler i forbindelse med udbud. I vejledningen er det nævnte "følg eller forklar"-princip nærmere beskrevet. Af vejledningen fremgår endvidere, hvordan en social klausul om uddannelses- og praktikaftaler kan formuleres. Desuden gennemgår vejledningen de retlige rammer for brugen af klausuler i kontrakter, der er omfattet af EU's udbudsregler.

Arbejdsklausuler

Arbejdsklausuler er ligeledes et kontraktvilkår, som en offentlig ordregiver indsætter i udbud af bygge- og anlægsopgaver og tjenesteydelser. Klausulerne har til formål at sikre, at ansatte, der arbejder i virksomheder, som udfører de nævnte arbejder og tjenesteydelser får sædvanlige løn og arbejdsvilkår, jf. ILO konvention nr. 94 om brug af arbejdsklausuler.

De almene boligorganisationer er ikke omfattet af den nævnte konvention. Konventionen forpligter alene statslige myndigheder.

Det ligger dog inden for rammerne af de almene boligorganisationers formål at anvende sådanne klausuler i forbindelse med udbud af bygge- og anlægsarbejder og tjenesteydelser. Klausulen kan anvendes, uanset om der er ydet offentlig støtte eller ej til arbejdet eller tjenesteydelsen. Der gælder heller ikke nogen tærskelværdi, for hvornår klausulen kan benyttes.

Det er dog en forudsætning, at den almene boligorganisation i de konkrete udbud overholder EU's udbudsregler og de grundlæggende principper i EU-retten, herunder principperne om ikke-diskrimination, gennemsigtighed, ligebehandling og proportionalitet.

Landsbyggefonden stiller i dag - i forbindelse med fondens tilsagn om støtte til renovering – krav om at almene boligorganisationer benytter sig af muligheden for at stille krav om anvendelse af arbejdsklausuler i forbindelse med det konkrete projekt.

Kommunalbestyrelsen kan stille et tilsvarende krav til den almene boligorganisation i forbindelse med kommunens tilsagn til nybyggeri m.v., jf. § 18, stk. 2, i bekendtgørelsen om støtte til almene boligorganisationer m.v. Det er frivilligt for kommunen, om den vil stille et sådant krav.

Det ovenfor nævnte vedrørende brug af arbejdsklausuler gælder tilsvarende for selvejende almene ældrebolig- og ungdomsboliginstitutioner.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at det indgår i aftalerne om kommunernes og regionernes økonomi for 2014, at arbejdsklausulerne skal søges udbredt til alle kommunale udbudscontrakter indenfor bygge- og anlægsarbejde samt øvrige udbudscontrakter, hvor dette er hensigtsmæssigt. Aftalen vedrører således projekter, hvor kommunen eller regionen selv er bygherre - f.eks. udbud vedrørende ældreboliger, der ejes af kommunen eller regionen.

Anvendelsen af arbejdsklausuler er nærmere beskrevet i Beskæftigelsesministeriets vejledning af 30. juni 2014 til cirkulære om arbejdsklausuler i offentlige contrakter. De omtalte retningslinjer gælder dog som nævnt alene for statslige myndigheder. Vejledningen og cirkulæret vil dog også kunne anvendes af andre – bl.a. af kommuner, regioner og almene boligorganisationer m.fl. Vejledningen indeholder bl.a. en nærmere omtale af de EU-retlige regler og principper, der som nævnt ovenfor også gælder for almene boligorganisationer i forbindelse med udbud, der indeholder en arbejdsklausul.

Byfornyelsesprojekter

Generelt

Efter lov om byfornyelse og udvikling af byer kan en kommune yde økonomisk tilskud til en bygningsejer til nærmere bestemte anlægsudgifter, som den pågældende ejer har med at forbedre sin ejendom. Formålet er at sikre gode boligsociale forhold. Der er tale om et tilskud betalt af stat og kommune i fællesskab.

Sociale klausuler

I forbindelse med ydelse af et sådant tilskud kan kommunen stille en række saglige og relevante vilkår, jf. lovens § 11 (om udlejningsejendomme) og § 25 (ejer- og andelsboliger).

Det er frivilligt for kommunen, om den ved tildeling af et tilskud til en bygningsejer vil anvende sociale klausuler. Det bemærkes, at anvendelse af sociale klausuler ikke nødvendigvis vil være hensigtsmæssigt inden for de mindre anlægsprojekter. Beslutter kommunen sig for, at det kan være relevant at stille vilkår om sociale klausuler, vil det vilkår kunne udformes i overensstemmelse med det "følg eller forklar"- princip, som i dag gælder for kommunens egne byggearbejder, jf. bemærkningerne herom ovenfor.

I det omfang kommunen selv er bygherre på projekter efter byfornyelsesloven, er kommunen i øvrigt berettiget til i sit udbudsmateriale at opstille sociale klausuler, jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning fra 2013.

Arbejdsklausuler

For så vidt angår arbejdsklausuler kan en kommune i henhold til byfornyelsesloven stille krav om anvendelse af sådanne klausuler i forbindelse med ydelse af byfornyelsesstøtte til en privat bygningsejer, i det omfang vilkårene er saglige og relevante, jf. lovens §§ 11 og 25. Det er frivilligt for kommunen.